

Sygnatura wytycznych

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

**Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata
2021-2027**

(projekt)

Zatwierdzam

Minister Funduszy
i Polityki Regionalnej

Warszawa, r.

Podstawa prawna

Wytyczne zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. poz. 1079).

Spis treści

Wykaz skrótów	4
Wykaz pojęć	5
Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych.....	8
Rozdział 2. Warunki ogólne	8
Rozdział 3. Aplikacja e-Kontrola	12
Rozdział 4. Kontrola systemowa.....	13
Rozdział 5. Weryfikacja wydatków.....	16
Podrozdział 5.1. Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta	17
Podrozdział 5.2. Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego	19
Podrozdział 5.3. Kontrola krzyżowa	23
Rozdział 6. Kontrola instrumentów finansowych.....	27
Rozdział 7. Kontrola na zakończenie realizacji projektu	29
Rozdział 8. Kontrola trwałości projektu	30
Rozdział 9. Roczne plany kontroli.....	31
Rozdział 10. Kontrole w trybie doraźnym.....	32
Rozdział 11. Środki zwalczania nadużyć finansowych	33
Załącznik nr 1 - Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli	35

Wykaz skrótów

CST2021 –centralny system teleinformatyczny, system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 2 pkt 29 ustawy wdrożeniowej oraz w art. 72 ust. 1 lit. e rozporządzenia ogólnego,

ETO – Europejski Trybunał Obrachunkowy,

IA – instytucja audytowa, o której mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego lub w art. 45 i art. 48 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 94), zwanego dalej „rozporządzeniem Interreg”,

IF – instrument finansowy, o którym mowa w art. 2 pkt 16 rozporządzenia ogólnego,

IK UP – Instytucja Koordynująca zarządcza do spraw wdrożeniowych,

IP – instytucja pośrednicząca, podmiot, któremu w drodze porozumienia albo umowy zawartych z instytucją zarządzającą, została powierzona realizacja zadań w ramach krajowego programu lub regionalnego programu,

IW – instytucja wdrażająca, podmiot, któremu w drodze porozumienia albo umowy zawartych z instytucją pośredniczącą, została powierzona realizacja zadań w ramach krajowego programu lub regionalnego programu,

IZ – instytucja zarządzająca, o której mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego lub w art. 46 ust. 1 rozporządzenia Interreg¹. Skrót ten oznacza także Koordynatora Programów Interreg, chyba że w treści wytycznych dokonano wyraźnego rozróżnienia podmiotowego,

KK – krajowy kontroler, kontroler wyznaczony zgodnie z art. 46 ust. 4 rozporządzenia Interreg,

¹ Przedmiotowa definicja nie odnosi się do IZ umiejscowionej poza granicami Polski w programie Interreg.

PPS – Krajowy Program Polityki Spójności lub Regionalny Program Polityki Spójności. W zakresie programów Interreg dotyczy programów, dla których IZ jest umiejscowiona w Polsce oraz poza Polską, chyba że w treści wytycznych wskazano inaczej,

RPK – roczny plan kontroli,

UE – Unia Europejska,

WS – wspólny sekretariat, o którym mowa w art. 46 ust. 2 rozporządzenia Interreg.

Wykaz pojęć

aplikacja Kontrole Krzyżowe – aplikacja wchodząca w skład systemu teleinformatycznego, narzędzie analityczno-algorytmiczne korzystające ze zbioru BigData (dokumenty finansowo-księgowo ujęte we wnioskach o płatność oraz formularzach sprawozdawczych Krajowego Planu Odbudowy) wyznaczające grupy faktur skorelowanych do weryfikacji możliwości występowania podwójnego finansowania wydatków,

beneficjent – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 9 rozporządzenia ogólnego,

e-Kontrole – aplikacja wspierająca zarządzanie procesami kontroli oraz procesy prowadzenia i dokumentowania kontroli,

fundusz powierniczy – fundusz powierniczy, o którym mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia ogólnego,

fundusz szczegółowy – fundusz szczegółowy, o którym mowa w art. 2 pkt 21 rozporządzenia ogólnego,

Interreg – programy, o których mowa w art. 8 rozporządzenia Interreg,

kontrola systemowa - kontrola służąca sprawdzeniu prawidłowości realizacji zadań przez instytucje, którym IZ, IP lub Koordynator Programów Interreg powierzyli, w drodze porozumienia albo umowy, zadania związane z realizacją programu,

Koordynator Programów Interreg – minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego wykonujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zadania państwa

członkowskiego związane z realizacją programu Interreg, określone w rozporządzeniu ogólnym lub w rozporządzeniu Interreg,

nieprawidłowość – nieprawidłowość w rozumieniu art. 2 pkt 31 lub 33 rozporządzenia ogólnego,

nadużycie finansowe – nadużycie o którym mowa w art. 3 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz. Urz. UE L 198 z 28.07.2017, str. 29),

ostateczny odbiorca – ostateczny odbiorca, o którym mowa w art. 2 pkt 18 rozporządzenia ogólnego,

podmiot wdrażający instrument finansowy – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 22 rozporządzenia ogólnego,

rok obrachunkowy – rok obrachunkowy, o którym mowa w art. 2 pkt 29 rozporządzenia ogólnego,

rozporządzenie ogólne – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.),

SKANER – aplikacja wchodząca w skład systemu teleinformatycznego wykorzystywana w procesie weryfikacji informacji o podmiotach i osobach, na podstawie danych z rejestrów,

system teleinformatyczny – system, w którym rejestruje się i przechowuje w formie elektronicznej dane, zgodnie z art. 72 ust. 1 lit. e rozporządzenia ogólnego, w tym centralny system teleinformatyczny,

umowa o dofinansowanie projektu – umowa o dofinansowanie projektu, o której mowa w art. 2 pkt 32 ustawy wdrożeniowej oraz decyzja o dofinansowaniu projektu, o której mowa w art. 2 pkt 2 tej ustawy,

Umowa Partnerstwa – umowa, o której mowa w art. 10 rozporządzenia ogólnego,

ustawa o doręczeniach elektronicznych – ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569, z późn.zm),

ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027,

wytyczne – Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027,

zamówienie – umowa odpłatna, zawarta na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm.)², albo umowy o dofinansowanie projektu pomiędzy zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane przewidziane w projekcie realizowanym w ramach PPS.

² Dotyczy również umów zawartych na podstawie ustawy z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2021 r. poz. 541).

Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych

- 1) Wytyczne określają ramy systemu kontroli, w którym przedstawiono najważniejsze procesy kontrolne i określono podstawowe obowiązki IZ w zakresie ich realizacji. Obowiązki instytucji systemu wdrażania w zakresie procesu kontroli, w ramach konkretnego PPS, mogą być doprecyzowane i uzupełnione w szczególności w:
 - a) umowach albo porozumieniach, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2, w art. 10 ust. 1 oraz w art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
 - b) opisie systemu zarządzania i kontroli, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
 - c) instrukcjach wykonawczych, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej.
- 2) Dodatkowo w wytycznych przedstawiono wybrane procesy kontrolne, realizowane przez instytucje inne niż IZ.

Rozdział 2. Warunki ogólne

- 1) IZ zapewnia w systemie wdrażania PPS realizację kontroli, które obejmują:
 - a) kontrole systemowe,
 - b) kontrole projektów, w tym wydatków, w szczególności:
 - i) weryfikacje wniosków o płatność beneficjenta,
 - ii) kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego,
 - iii) kontrole w zakresie zasad udzielania pomocy publicznej oraz w zakresie stosowania właściwych procedur dotyczących udzielania zamówień,
 - iv) kontrole krzyżowe,
 - v) kontrole na zakończenie realizacji projektu,
 - vi) kontrole trwałości projektu.
- 2) Kontrole zapewniane przez IZ mogą ponadto obejmować – w zależności od decyzji IZ – inne kontrole wynikające z ustawy wdrożeniowej lub podpisanej z

beneficjentem umowy o dofinansowanie projektu, np. weryfikacje procedur kontroli wewnętrznej beneficjentów lub weryfikacje w zakresie prawidłowości przeprowadzenia właściwych procedur w zakresie oceny oddziaływania na środowisko.

- 3) Kontrole w zakresie zasad udzielania pomocy publicznej oraz w zakresie stosowania właściwych procedur dotyczących udzielania zamówień mogą być przeprowadzane w trakcie oceny projektu lub w trakcie weryfikacji wniosku o płatność, lub podczas kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego.
- 4) Kontrole w zakresie zasad udzielania pomocy publicznej oraz kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w sposób niekonkurencyjny lub beneficjentów realizujących projekty wybrane do dofinansowania w ten sposób, są prowadzone co do zasady po złożeniu wniosku o dofinansowanie projektu. Mogą one być jednak prowadzone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu, o ile potencjalny wnioskodawca wyrazi pisemną zgodę na poddanie się takiej kontroli.
- 5) Kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w sposób niekonkurencyjny lub beneficjentów realizujących projekty wybrane do dofinansowania w ten sposób, mogą obejmować swoim zakresem weryfikację poprawności przygotowania projektu i postępu w przygotowaniu projektu do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu oraz wykorzystanie środków finansowych przyznanych na wsparcie w przygotowaniu projektu.
- 6) Kontrole projektów, z wyłączeniem kontroli na zakończenie realizacji projektu, są proporcjonalne do ryzyk zidentyfikowanych ex-ante na piśmie. IZ/KK analizuje ryzyka co najmniej raz w roku obrachunkowym i dokonuje w razie potrzeby ich aktualizacji. Analiza ryzyk stanowi element RPK.
- 7) Kontrole prowadzone przez komórki organizacyjne ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, inne niż pełniące funkcję IZ, służą wykrywaniu i eliminowaniu podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych funduszy lub instrumentów wsparcia UE albo z tego samego funduszu polityki spójności w ramach co najmniej dwóch programów, w zakresie określonym w podrozdziale 5.3 i w rozdziale 6.

- 8) Kontrole przeprowadzane są samodzielnie przez IZ, a w przypadku Programu Interreg mogą być prowadzone przez Koordynatora Programów Interreg zgodnie z art. 24 ust. 9 ustawy wdrożeniowej, albo IZ powierza ich wykonanie IP, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy wdrożeniowej lub KK, zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. IP, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy wdrożeniowej, może powierzyć wykonanie kontroli IW.
- 9) Zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy wdrożeniowej, IZ lub – za zgodą tej instytucji – IP lub IW lub KK mogą zlecać innym podmiotom usługi związane z kontrolą, z wyłączeniem usług polegających na prowadzeniu kontroli systemowych. Zlecenie usługi odbywa się na podstawie obowiązującego prawa, w szczególności z poszanowaniem zasad udzielania zamówień.
- 10) Instytucja zlecająca usługę prowadzenia kontroli innym podmiotom ponosi odpowiedzialność za jej należyte wykonanie.
- 11) W kontrolach mogą brać udział eksperci. Rola eksperta, zakres oraz tryb jego udziału w kontrolach określone są zgodnie z rozdziałem 17 ustawy wdrożeniowej.
- 12) IZ obowiązana jest przekazać IK UP informację o każdej kontroli ETO, planowanej w ramach PPS³. Informacja powinna zawierać temat i zakres kontroli, planowany termin i miejsce jej przeprowadzenia. Wstępne ustalenia z kontroli ETO IZ przekazuje do IK UP bez zbędnej zwłoki, chyba że otrzymała je za pośrednictwem IK UP. Wymiana informacji, o których mowa w tym punkcie dokonywana jest za pośrednictwem adresu mailowego:
Komitet_Kontroli@mfipr.gov.pl.
- 13) IZ obowiązana jest do zapewnienia efektywnego systemu przeciwdziałania korupcji i zapobiegania nadużyciom finansowym w projektach współfinansowanych z funduszy unijnych. Mechanizmy składające się na ten system powinny zostać opisane przez IZ w odrębnym dokumencie, o którym mowa w rozdziale 11 wytycznych⁴.

³ W zakresie programów Interreg, te programy, w których IZ jest umiejscowiona w Polsce.

⁴ Nie dotyczy Koordynatora Programów Interreg.

- 14) Kontrole zapewniane przez IZ są realizowane z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).
- 15) IZ obowiązana jest przyjąć w ramach PPS mechanizmy weryfikacji kwalifikowalności podatku od towarów i usług z uwzględnieniem warunków wynikających z rozdziału 3.5 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
- 16) W celu ujednoczenia standardów prowadzenia kontroli, o których mowa w pkt 1 i 2, zwłaszcza w zakresie terminów realizacji czynności kontrolnych i ich dokumentowania, zaleca się przy definiowaniu szczegółowych warunków prowadzenia tych kontroli, stosowanie pomocniczo rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224)⁵.
- 17) Instytucje korzystają z aplikacji SKANER w procesie weryfikacji informacji o podmiotach i osobach aplikujących o środki z funduszy UE oraz o podmiotach i osobach biorących udział w realizacji projektów.
- 18) Właściwa instytucja określi w umowie o dofinansowanie projektu termin, do którego wydatki poniesione w ramach projektu mogą być weryfikowane. Termin ten uwzględnia m.in. trwałość projektu, termin w którym możliwe jest odzyskanie podatku od towarów i usług, który był kwalifikowalny w ramach projektu, zasady udzielania pomocy publicznej, dostępność dokumentów w związku z prowadzeniem kontroli krzyżowej oraz trwałość rezultatów wynikających z podpisanych umów.

⁵ Z zachowaniem pierwszeństwa rozwiązań zawartych w ustawie wdrożeniowej i wytycznych.

Rozdział 3. Aplikacja e-Kontrola

- 1) Użytkownik aplikacji e-Kontrola⁶ prowadzi kontrole w tej aplikacji w ramach:
 - a) wynikającego z przyznanych uprawnień poziomu wdrażania,
 - b) instytucji, do której jest przypisany w CST2021.
- 2) Użytkownik aplikacji e-Kontrola, w zależności od uprawnień, może prowadzić w aplikacji kontrole projektów dla których został złożony wniosek o dofinansowanie projektu.
- 3) Użytkownik aplikacji e-Kontrola w zależności od uprawnień:
 - a) tworzy listy sprawdzające wzorcowe, wykorzystywane w kontroli projektów,
 - b) inicjuje kontrolę projektu definiując m.in. jej typ, tryb i rodzaj,
 - c) przydziela kontrole do przeprowadzenia przez osoby tworzące zespół kontrolujący,
 - d) prowadzi kontrole projektu poprzez wypełnienie listy sprawdzającej i sporządzenie dokumentów pokontrolnych,
 - e) monitoruje realizację zaleceń pokontrolnych,
 - f) rejestruje informację o przeprowadzonych kontrolach zewnętrznych⁷,
 - g) odczytuje informacje o kontrolach przeprowadzonych lub zarejestrowanych w tej aplikacji.
- 4) Tytuły poszczególnych obszarów tematycznych (nazywanych w aplikacji e-Kontrola blokami) w liście sprawdzającej określane są dla wszystkich PPS łącznie i wprowadzane w aplikacji przez użytkownika z rolą Superadministratora.
- 5) Użytkownik z uprawnieniami Administratora, rejestruje w aplikacji e-Kontrola pytania do list sprawdzających, przypisując każde z nich do odpowiedniego bloku.

⁶ W przypadku programów Interreg dotyczy użytkownika programów, dla których IZ jest umiejscowiona w Polsce.

⁷ Dotyczy kontroli projektów przeprowadzonych przez podmioty inne niż IZ/IP/IW/KK.

- 6) Użytkownik z uprawnieniami Administratora tworzy wzorcowe listy sprawdzające w aplikacji.
- 7) Użytkownik z uprawnieniami Superkontrolera w aplikacji e-Kontrola inicjuje kontrole projektów wraz z przydzieleniem zespołu kontrolującego.
- 8) Użytkownik z uprawnieniami Kontrolera prowadzi kontrole w aplikacji e-Kontrola.
- 9) Użytkownik z uprawnieniami Obserwatora odczytuje informacje o kontrolach przeprowadzonych lub zarejestrowanych w aplikacji e-Kontrola.
- 10) Po wypełnieniu listy sprawdzającej w aplikacji e-Kontrola sporządza się informację pokontrolną albo notatkę pokontrolną.
- 11) Notatka pokontrolna jest sporządzana, gdy dokument pokontrolny nie podlega procedurze kontradyktoryjnej, tzn. gdy nie jest on przekazywany podmiotowi kontrolowanemu. W przeciwnym wypadku sporządzana jest informacja pokontrolna.
- 12) Dokumenty pokontrolne przygotowywane przez zespół kontrolujący w aplikacji e-Kontrola, są podpisywane poza aplikacją. Informacja pokontrolna, doręczana jest podmiotowi kontrolowanemu poza aplikacją.
- 13) Instytucja kontrolująca rejestruje w aplikacji e-Kontrola zastrzeżenia do informacji pokontrolnej zgłoszone przez podmiot kontrolowany.
- 14) IZ odpowiada za rejestrację w aplikacji e-Kontrola kontroli projektów przeprowadzonych przez podmioty zewnętrzne.

Rozdział 4. Kontrola systemowa

- 1) IZ oraz IP są obowiązane do prowadzenia kontroli systemowych w sytuacji, gdy powierzają swoje zadania, określone w art. 72 rozporządzenia ogólnego, innym podmiotom. Celem kontroli systemowej jest uzyskanie pewności, że wszystkie powierzone funkcje są realizowane zgodnie z zawartą umową albo porozumieniem, a system zarządzania i kontroli PPS funkcjonuje prawidłowo, skutecznie oraz zgodnie z obowiązującymi procedurami i przepisami.
- 2) Powierzenie zadań zgodnie z warunkami określonymi w rozdziale 2 pkt 8 i 9, dokonywane jest na podstawie stosownej umowy albo porozumienia, w których zawarte jest zobowiązanie IP, KK, WS lub IW do poddania się kontroli

systemowej. Dodatkowo, IZ lub IP może zawrzeć w tej umowie albo porozumieniu szczegółowe zasady, na jakich kontrola systemowa będzie prowadzona.

- 3) Kontrola systemowa przeprowadzana przez IZ dotyczy zadań realizowanych przez IP, KK, WS. Kontrola systemowa przeprowadzana przez IP dotyczy weryfikacji zadań realizowanych przez IW. W ramach weryfikacji zadań instytucja kontrolująca może poddać kontroli, zgodnie z warunkami określonymi w podrozdziale 5.2, próbę projektów. Szczegółowe warunki dokumentowania kontroli próby projektów w ramach prowadzonej kontroli systemowej określa IZ.
- 4) IZ może dodatkowo prowadzić kontrole systemowe w IW zarówno w trybie planowym, jak i w trybie doraźnym.
- 5) IZ, albo IP za zgodą IZ, w każdym roku obrachunkowym obejmują kontrolą systemową co najmniej 50% liczby instytucji, którym powierzyły realizację swoich zadań. Próba do kontroli systemowej powinna być wybrana w oparciu o analizę ryzyka.
- 6) Kontrola systemowa prowadzona jest, co do zasady, w siedzibie instytucji kontrolowanej. Część czynności związanych z weryfikacją dokumentów może odbywać się w siedzibie instytucji kontrolującej⁸. W sytuacji szczególnie uzasadnionej, opisanej w RPK, IZ może zdecydować o przeprowadzeniu konkretnych kontroli systemowych w trybie zdalnym w całości lub częściowo.
- 7) Przedmiot kontroli systemowej stanowią wszystkie zadania powierzone IP lub IW zgodnie z art. 9 ust. 1 lub 2 ustawy wdrożeniowej lub zadania powierzone WS lub KK zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. Instytucja kontrolująca może jednak dokonać wyboru próby procesów do kontroli systemowej w danym roku obrachunkowym, dla każdej instytucji kontrolowanej indywidualnie, na podstawie metodyki doboru procesów do kontroli systemowej.
- 8) Informacje o kontrolach systemowych stanowią obowiązkowy element RPK PPS.

⁸ W sytuacji rozszerzenia kontroli systemowej o kontrolę projektów w miejscu realizacji projektu lub siedzibie podmiotu kontrolowanego należy uwzględnić warunki ujęte w podrozdziale 5.2.

- 9) Realizacja kontroli systemowej składa się z następujących podstawowych etapów:
- a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zebranie dokumentów i informacji o zakresie obowiązków danej instytucji, powołanie zespołu kontrolującego i podpisanie deklaracji bezstronności przez jego członków, sporządzenie pisemnych, imiennych upoważnień do kontroli),
 - b) przekazania zawiadomienia o kontroli instytucji kontrolowanej⁹,
 - c) przeprowadzenia czynności kontrolnych,
 - d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi i doręczenia jej podmiotowi kontrolowanemu¹⁰,
 - e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej (jeśli dotyczy) wraz z ewentualnym sporządzeniem i doręczeniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 27 ustawy wdrożeniowej;
 - f) ewentualnego monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych.
- 10) Instytucja kontrolująca doręcza podmiotowi kontrolowanemu informację pokontrolną, zgodnie z ustawą o doręczeniach elektronicznych.
- 11) Termin na wniesienie zastrzeżeń do informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany rozpoczyna bieg od dnia doręczenia tej informacji.
- 12) Informacja pokontrolna lub ostateczna informacja pokontrolna (w przypadku jej sporządzenia) jest przekazywana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wykonującego kontrole, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy wdrożeniowej, o ile stwierdzono nieprawidłowości systemowe mające skutek finansowy.
- 13) IZ określa warunki, zgodnie z którymi odbywa się weryfikacja wdrożenia zaleceń pokontrolnych. Warunki te powinny uwzględniać możliwość wprowadzenia

⁹ Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym.

¹⁰ Co do zasady informację pokontrolną doręcza się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania ścieżki audytu dotyczącej doręczenia tej informacji.

różnych sposobów postępowania w zależności od rodzaju wykrytych nieprawidłowości i uchybień w funkcjonowaniu kontrolowanej instytucji. Wyróżnia się dwa sposoby weryfikacji wdrożenia zaleceń pokontrolnych: weryfikację korespondencyjną na podstawie przekazanych przez instytucję kontrolowaną dokumentów oraz kontrolę sprawdzającą w siedzibie instytucji kontrolowanej.

- 14) Informacja pokontrolna sporządzona w wyniku kontroli sprawdzającej wdrożenie zaleceń pokontrolnych lub informacja o wdrożeniu zaleceń w przypadku weryfikacji korespondencyjnej powinna zostać doręczona właściwym instytucjom, zgodnie z warunkami określonymi w pkt 9 lit. d i f oraz pkt 12.
- 15) Kontrole systemowe nie podlegają rejestracji w CST2021, jeżeli jednak w trakcie kontroli systemowej skontrolowano próbę projektów, o której mowa w pkt 3 – kontrole te są prowadzone w aplikacji e-Kontrola.
- 16) Szczegółowe warunki prowadzenia kontroli systemowej określa IZ, uwzględniając przepisy ustawy wdrożeniowej i wytycznych.

Rozdział 5. Weryfikacja wydatków

- 1) Weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu dostarczenia produktów i usług oraz wykonania robót budowlanych współfinansowanych w ramach projektów, faktycznego poniesienia wydatków oraz ich zgodności z programem oraz regułami unijnymi i krajowymi¹¹. W przypadku programów Interreg sprawdzeniu podlega dodatkowo zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi regułami określonymi w programie.
- 2) Weryfikacja wydatków rozliczanych metodą uproszczoną polega na zapewnieniu zgodności z wymogami wynikającymi z podrozdziału 3.10 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
- 3) Kontrola finansowania niepowiązanego z kosztami dokonywana będzie stosownie do ustaleń ujętych w umowie o dofinansowanie projektu, o których mowa w

¹¹ Reguły obowiązujące beneficjenta/odbiorcę pomocy, ujęte w powszechnie obowiązujących aktach prawa oraz m.in. w umowie o dofinansowanie projektu i właściwych wytycznych.

podrozdziale 3.11 pkt 3 lit. f Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

- 4) Weryfikacja kwalifikowalności kosztów pośrednich projektu dokonywana jest zgodnie z podrozdziałem 3.12 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
- 5) Instytucja kontrolująca, w celu potwierdzenia prawidłowości i kwalifikowalności poniesionych wydatków, w związku z podejrzeniem wystąpienia nadużycia finansowego lub złożenia przez beneficjenta niewystarczających wyjaśnień, może zwrócić się o złożenie wyjaśnień do innych niż beneficjent podmiotów lub osób zaangażowanych w realizację projektu, w tym uczestników projektu, grantobiorców, ostatecznych odbiorców, wykonawców lub podwykonawców. Wyjaśnienia te mogą być złożone pisemnie lub ustnie na przykład jako: oświadczenie, przedstawienie stanowiska, wypełnienie ankiety, udział w wywiadzie.
- 6) Proces weryfikacji wydatków obejmuje:
 - a) weryfikację wniosków o płatność beneficjenta,
 - b) kontrolę w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego,
 - c) kontrolę krzyżową.
- 7) Szczegółowe warunki weryfikacji wydatków w ramach PPS określa IZ.

Podrozdział 5.1. Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta

- 1) IZ sporządza pisemną analizę ryzyka na podstawie której określa, które wnioski o płatność beneficjenta podlegają weryfikacji, które częściowej weryfikacji, a które nie podlegają weryfikacji¹².
- 2) Celem weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta jest potwierdzenie kwalifikowalności wydatków współfinansowanych ze środków unijnych, krajowych lub wkładu własnego, które zostały ujęte w tym wniosku. Instytucje kontrolujące

¹² Weryfikacja wniosku o płatność beneficjenta rozumiana jako obowiązek wypełnienia listy sprawdzającej z przeprowadzonych czynności.

wnioski są zobowiązane w szczególności do sprawdzenia w trakcie tej weryfikacji, czy:

- a) wniosek o płatność został prawidłowo wypełniony od strony formalnej,
 - b) wydatki ujęte we wniosku o płatność, przedstawione do refundacji lub rozliczenia są wydatkami kwalifikowalnymi,
 - c) uczestnicy projektu spełniają wymogi kwalifikowalności,
 - d) wniosek o płatność jest poprawny od strony rachunkowej,
 - e) zakres rzeczowy projektu jest realizowany zgodnie z umową o dofinansowanie projektu.
- 3) Weryfikacji podlegają wnioski o płatność beneficjenta wraz z załącznikami, w tym dokumentami poświadczającymi prawidłowe poniesienie wydatków ujętych w tym wniosku, z uwzględnieniem analizy ryzyka, o której mowa w pkt 1. Podczas weryfikacji korzysta się uzupełniająco z innych informacji posiadanych przez instytucję weryfikującą (np. z wyników kontroli innych instytucji).
- 4) W przypadku objęcia wniosku o płatność beneficjenta weryfikacją, weryfikacja obejmuje co najmniej próbę dokumentów poświadczających prawidłowość wydatków ujętych we wniosku. W sytuacji weryfikacji próby dokumentów, IZ/IP/IW lub właściwy KK przygotowuje w formie pisemnej metodykę doboru próby dokumentów do kontroli wniosku o płatność, wraz z jej uzasadnieniem. Założenia dotyczące metodyki doboru dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność ujmowane są w RPK PPS. Co najmniej raz w roku obrachunkowym założenia te podlegają przeglądowi, a metodyka ewentualnej aktualizacji – zgodnie z podziałem zadań przyjętym przez IZ.
- 5) W przypadku objęcia wniosku o płatność beneficjenta częściową weryfikacją, jej zakres wynika z analizy ryzyka, o której mowa w pkt 1.
- 6) IZ może określić niezbędne minimum konieczne do uwzględnienia podczas weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta w PPS.
- 7) Co do zasady, kontrola dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta prowadzona jest na podstawie elektronicznej wersji tych dokumentów, przekazywanej za pomocą systemu teleinformatycznego.

- 8) Weryfikacja wniosku o płatność beneficjenta dokumentowana jest poprzez wypełnienie listy sprawdzającej. Weryfikacja wniosku o płatność przeprowadzana jest z zachowaniem zasady „dwóch par oczu”, rozumianej w wersji minimalnej jako weryfikacja wniosku o płatność beneficjenta przez osobę do tego wskazaną i zatwierdzenie wyniku tej weryfikacji przez jej przełożonego.
- 9) Po zakończeniu procesu weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta, prowadzonej w CST2021, lista sprawdzająca w postaci papierowej zeskanowanej albo w postaci elektronicznej rejestrowana jest w CST2021.
- 10) W ramach IF, wnioski o płatność beneficjenta, weryfikowane są w oparciu o wydatki kwalifikowalne, o których mowa w art. 68 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, z uwzględnieniem warunków określonych dla wniosków o płatność dla instrumentów finansowych w art. 92 tego rozporządzenia.

Podrozdział 5.2. Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego¹³

- 1) Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego jest formą weryfikacji wydatków mającą na celu potwierdzenie, że:
 - a) współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone,
 - b) faktyczny stan realizacji projektu jest zgodny z umową o dofinansowanie projektu i odpowiada informacjom ujętym we wnioskach o płatność oraz w innych dokumentach przekazywanych do instytucji kontrolującej,
 - c) wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z wymaganiami PPS oraz z regułami unijnymi i krajowymi, o których mowa w rozdziale 5 pkt 1, z zastrzeżeniem rozdziału 5 pkt 2.

¹³ Ilekcioć w wytycznych mowa jest o kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego, należy przez to rozumieć również możliwość kontroli w każdym miejscu bezpośrednio związanym z realizacją projektu.

- 2) Kontrole w miejscu realizacji projektów lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego mogą być prowadzone w formie wizyt monitoringowych, będących formą kontroli projektu. Celem wizyt monitoringowych może być m.in. wczesne identyfikowanie ewentualnych zagrożeń i nieprawidłowości, monitorowanie postępu w realizacji projektu, weryfikacja sposobu realizacji projektu w miejscu wykonywania zadań merytorycznych.
- 3) Weryfikacja projektu podczas wizyty monitoringowej może obejmować m.in.:
 - a) sprawdzenie postępu w realizacji wykonanych prac oraz czy produkty zostały dostarczone, usługi wykonane i roboty zrealizowane,
 - b) realizację obowiązków w zakresie informacji i promocji,
 - c) sprawdzenie faktycznej liczby uczestników w zadaniach merytorycznych objętych projektem.
- 4) Szczegółowe warunki prowadzenia wizyt monitoringowych określa IZ.
- 5) Kontrole, o których mowa w pkt 1 i 2, realizowane są na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.
- 6) Kontrole w miejscu realizacji projektów lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego mogą być prowadzone na próbie. Metodykę doboru próby projektów do kontroli sporządza w formie pisemnej IZ lub instytucja, której IZ powierzy to zadanie. Przyjęta metodyka zapewnia odpowiednią wielkość próby oraz uwzględnia poziom ryzyka charakterystyczny dla różnych typów beneficjentów i projektów, w celu osiągnięcia wystarczającej pewności w zakresie zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków¹⁴. Metodyka ta stanowi element RPK.
- 7) Metodyka doboru próby projektów do kontroli w miejscu realizacji projektów lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego uwzględnia ograniczenia w zakresie terminów, w jakich beneficjent ma obowiązek zapewnienia dostępu do

¹⁴ Metoda wyboru próby projektów do kontroli powinna uwzględniać wybór w oparciu o przygotowaną pisemnie analizę ryzyka oraz o dobór losowy.

dokumentów związanych z realizacją projektu, wynikające z art. 25 ust. 6 ustawy wdrożeniowej.

- 8) Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego składa się z następujących podstawowych etapów:
- a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zebranie dokumentów i informacji o projekcie, powołanie zespołu kontrolującego i podpisanie deklaracji bezstronności przez jego członków, sporządzenie pisemnych i imiennych upoważnień do kontroli)¹⁵;
 - b) przekazania zawiadomienia o kontroli podmiotowi kontrolowanemu¹⁶;
 - c) przeprowadzenia czynności kontrolnych;
 - d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi i doręczenia jej podmiotowi kontrolowanemu¹⁷;
 - e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej (jeśli dotyczy) wraz z ewentualnym sporządzeniem i doręzeniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 27 ustawy wdrożeniowej;
 - f) ewentualnego monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych.
- 9) Instytucja kontrolująca doręcza podmiotowi kontrolowanemu informację pokontrolną wymagającą potwierdzenia odbioru na adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, zgodnie z ustawą o doręczeniach elektronicznych.
- 10) Termin na wniesienie zastrzeżeń do informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany rozpoczyna bieg od dnia doręczenia tej informacji.

¹⁵ Instytucja odpowiedzialna za przeprowadzenie kontroli powinna zapewnić w ramach struktury organizacyjnej możliwość wykonywania kontroli w zespołach co najmniej dwuosobowych.

¹⁶ Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym i wizyt monitoringowych.

¹⁷ Co do zasady, informację pokontrolną przekazuje się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania przez instytucję kontrolującą otrzymania przez ten podmiot (lub działający w jego imieniu) informacji pokontrolnej.

- 11) Dokumentacja z kontroli projektu sporządzana jest w aplikacji e-Kontrola.
- 12) W trakcie wykonywania czynności kontrolnych można przeprowadzić oględziny, zgodnie z wymogami art. 25 ust. 11 i 12 ustawy wdrożeniowej.
- 13) W sytuacji prowadzenia oględzin pod nieobecność beneficjenta lub osoby reprezentującej beneficjenta instytucja kontrolująca przed przeprowadzeniem czynności powinna dokonać analizy pod kątem konieczności skorzystania z pomocy właściwego miejscowo komendanta policji, zgodnie z art. 25 ust. 14 ustawy wdrożeniowej, aby przeprowadzić czynności kontrolne bez naruszenia obowiązującego prawa.
- 14) Przyjęcie ustnych wyjaśnień lub oświadczeń w trakcie przeprowadzania czynności kontrolnych dokonywane jest poprzez sporządzenie notatki podpisanej przez osobę kontrolującą zgodnie z art. 25 ust. 13 ustawy wdrożeniowej.
- 15) W sytuacji sporządzenia zaleceń pokontrolnych, sposób ich realizacji podlega monitorowaniu poprzez weryfikację korespondencyjną na podstawie przekazanych przez beneficjenta dokumentów lub poprzez czynności sprawdzające w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego. Decyzję dotyczącą sposobu weryfikacji zaleceń pokontrolnych podejmuje instytucja kontrolująca, biorąc pod uwagę charakter tych zaleceń. Informacja z monitoringu zaleceń pokontrolnych uzupełniana jest w aplikacji e-Kontrola. Ww. czynności sprawdzające w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego, prowadzone przez upoważnionych kontrolerów nie wymagają sporządzenia informacji pokontrolnej¹⁸.
- 16) IZ opracowuje szczegółowe warunki przeprowadzania kontroli projektu w miejscu jego realizacji lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego oraz sposób postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.
- 17) W sytuacji, gdy instytucja systemu wdrażania polityki spójności, wykonująca zadania w zakresie kontroli, jest jednocześnie beneficjentem weryfikowanego projektu, IZ – opracowując szczegółowe warunki prowadzenia kontroli w miejscu

¹⁸ Czynności te mogą kończyć się sporządzeniem notatki pokontrolnej, która nie podlega procedurze kontryktoryjnej i jest przekazywana podmiotowi kontrolowanemu do wiadomości

realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego – zapewni rozdzielność funkcji, o której mowa w art. 74 ust. 3 rozporządzenia ogólnego.

18) Informacja pokontrolna wraz z zaleceniami, sporządzona w trakcie kontroli projektu innej niż kontrole realizowane zgodnie z art. 74 ust. 2 rozporządzenia ogólnego (tj. informacja sporządzona przez zewnętrzną instytucję kontrolującą, np. Komisję Europejską, instytucję audytową lub ETO), jest rejestrowana w aplikacji e-Kontrola przez instytucję, która podpisała z beneficjentem umowę o dofinansowanie projektu.

Podrozdział 5.3. Kontrola krzyżowa

1) Ze względu na cele kontroli krzyżowej wyróżnia się:

- a) kontrolę krzyżową programu, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach jednego programu¹⁹ - prowadzoną przez IZ,
- b) kontrolę krzyżową horyzontalną, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych PPS realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa²⁰, z uwzględnieniem programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury - prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
- c) kontrolę krzyżową horyzontalną z projektami programów finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego – prowadzoną przez IZ,
- d) kontrolę krzyżową międzyokresową, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach PPS dwóch

¹⁹ W ramach Interreg kontrola ta dotyczy wydatków ujętych we wnioskach o płatność zarejestrowanych w CST2021.

²⁰ Z wyłączeniem kontroli, o których mowa w lit. c.

perspektyw finansowych - prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,

- e) kontrolę krzyżową IF²¹, prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
- 2) Kontrola krzyżowa programu oraz kontrola krzyżowa horyzontalna, o której mowa w pkt 1 lit. b, prowadzona jest poprzez weryfikację grup faktur skorelowanych w aplikacji Kontrole Krzyżowe.
 - 3) IZ opracowuje pisemnie szczegółowe procedury prowadzenia kontroli krzyżowej programu, o której mowa w pkt 1 lit. a, kontroli krzyżowej horyzontalnej, o której mowa w pkt 1 lit. c, chyba że kontrole te w całości prowadzone są w aplikacji Kontrole Krzyżowe. Zdefiniowanie przez Komisję Europejską dodatkowych wymogów dotyczących zakresu prowadzenia kontroli krzyżowej wynikających z artykułu 63 ust. 9 rozporządzenia ogólnego skutkować będzie koniecznością opracowania przez IZ procedur dodatkowych, chyba, że kontrole te będą prowadzone przez właściwą komórkę obsługującą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.
 - 4) Komórka organizacyjna obsługująca ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie prowadzenia kontroli krzyżowej opracowuje pisemnie szczegółowe procedury prowadzenia kontroli krzyżowej horyzontalnej, o której mowa w pkt 1 lit. b, kontroli krzyżowej międzyokresowej, o której mowa w pkt 1 lit. d, oraz kontroli krzyżowej IF, o której mowa w pkt 1 lit. e, chyba że kontrole te w całości prowadzone są w aplikacji Kontrole Krzyżowe.
 - 5) Kontrole krzyżowe IF prowadzone są na podstawie raportów przygotowanych przez komórkę organizacyjną obsługującą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o której mowa w pkt 4, we współpracy z IK UP.

²¹ Celem kontroli krzyżowej IF jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach wsparcia IF oraz pomiędzy wsparciem IF i wsparciem dotacyjnym.

- 6) Kontrole krzyżowe prowadzone poza aplikacją Kontrole Krzyżowe, mogą być prowadzone na próbie z uwzględnieniem analizy ryzyka i z uzupełnieniem próby o dobór losowy.
- 7) W ramach Interreg kontrole krzyżowe mogą być prowadzone łącznie dla wszystkich PPS.
- 8) Dostęp do danych do prowadzenia kontroli krzyżowych horyzontalnych z projektami programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, dotyczących beneficjentów tych programów, zostanie zapewniony IZ na podstawie porozumienia ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.
- 9) W celu prowadzenia kontroli krzyżowych IF, o których mowa w pkt 1 lit. e, właściwe IZ zapewniają komórce organizacyjnej obsługującej ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dostęp do danych finansowo-księgowych w zakresie rozliczania umów IF zawieranych z ostatecznymi odbiorcami IF.
- 10) Kontrole krzyżowe realizowane poza aplikacją Kontrole Krzyżowe mogą podlegać zleceniu.
- 11) Kontrole krzyżowe mogą być prowadzone dodatkowo przez właściwą instytucję po otrzymaniu wniosku zawierającego przesłanki świadczące o możliwości wystąpienia podwójnego finansowania wydatków.
- 12) W kontrolach krzyżowych horyzontalnych, z wyłączeniem kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, kontrolach krzyżowych międzyokresowych oraz kontrolach krzyżowych IF:
 - a) w sytuacji wystąpienia uzasadnionego podejrzenia, iż mogło dojść do podwójnego finansowania wydatków w ramach co najmniej dwóch PPS, podmiot prowadzący kontrolę zwraca się do właściwych IZ lub do instytucji systemu wdrażania, która podpisała umowę z kontrolowanym beneficjentem o przedłożenie do weryfikacji, w terminie nie dłuższym niż 20 dni roboczych od

dnia otrzymania przedmiotowej prośby, poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii wskazanych dowodów księgowych (chyba, że dokumenty te dostępne są w wersji elektronicznej w aplikacji Kontrole Krzyżowe, a ich wiarygodność nie budzi wątpliwości). W ramach kontroli krzyżowej podmiot kontrolujący może, w uzasadnionych przypadkach, wystąpić do IZ lub do instytucji systemu wdrażania, która podpisała umowę z kontrolowanym beneficjentem o przekazanie wyjaśnień w zakresie podejrzenia podwójnego finansowania wydatków lub podejrzenia innej nieprawidłowości, bez konieczności przedkładania do weryfikacji kopii dowodów księgowych,

b) w przypadku stwierdzenia podwójnego finansowania tego samego wydatku lub innej nieprawidłowości, instytucja kontrolująca zawiadamia niezwłocznie o tym fakcie IZ, które stosują procedury postępowania przewidziane w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji projektu.

13) W sytuacji, gdy w trakcie kontroli krzyżowej prowadzonej przez instytucje kontrolujące program finansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury wystąpi uzasadnione podejrzenie, iż mogło dojść do próby podwójnego sfinansowania tego samego wydatku, instytucje systemu wdrażania, które podpisały umowę z kontrolowanym beneficjentem, przekazują w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku od instytucji prowadzącej kontrolę krzyżową w ramach programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, poświadczony za zgodność z oryginałem lub za zgodność z odpisem, kopie wskazanych we wniosku faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej albo wersje elektroniczne tych dokumentów (zgodnie z treścią wniosku), za wyjątkiem sytuacji, gdy kontrolerzy Programów Funduszy Europejskich dla Rybactwa na lata 2021-2027 korzystają z aplikacji Kontrole Krzyżowe a kopie te są dostępne.

Rozdział 6. Kontrola instrumentów finansowych

- 1) W ramach IF minimalny zakres kontroli IZ²² obejmuje:
 - a) kontrole realizacji umowy o finansowaniu, o której mowa w art. 59 ust. 5 rozporządzenia ogólnego²³,
 - b) weryfikacje wydatków prowadzone przez podmioty wdrażające instrumenty finansowe,
 - c) kontrole dokumentów potwierdzające zachowanie ścieżki audytu,
 - d) kontrole w momencie zamknięcia PPS.
- 2) Kontrole, o których mowa w pkt 1 lit. a, prowadzone są przez IZ, co do zasady, w siedzibie podmiotów, z którymi zawarła ona umowę o finansowaniu²⁴. Zakres kontroli obejmuje prawidłowość realizacji tej umowy.
- 3) W sytuacji szczególnie uzasadnionej opisanej w RPK, kontrole o których mowa w pkt 2, mogą być prowadzone w trybie zdalnym w całości lub częściowo.
- 4) Kontrole, o których mowa w pkt 2, obejmują każdy podmiot, z którym IZ zawarła umowę o finansowaniu. Częstotliwość prowadzenia tej kontroli określa IZ biorąc pod uwagę obowiązek zapewnienia prawidłowości wydatków ujmowanych w rocznym zestawieniu wydatków, o którym mowa w art. 98 rozporządzenia ogólnego.
- 5) W trakcie kontroli, o których mowa w pkt 2, weryfikacji może podlegać m.in.:
 - a) prawidłowość oceny i wyboru podmiotów wdrażających fundusz szczegółowy,

²² Czynności IZ lub czynności powierzone do realizacji podmiotom wdrażającym instrumenty finansowe na podstawie umów o finansowaniu, o których mowa w art. 59 ust. 5 rozporządzenia ogólnego.

²³ Nie dotyczy bezpośredniego wdrażania instrumentu finansowego na podstawie art. 59 ust. 1 rozporządzenia ogólnego.

²⁴ W przypadku umowy o finansowaniu, o której mowa w art. 59 ust. 5 lit. b rozporządzenia ogólnego, gdy IZ nie jest stroną umowy, kontrolę zapewnia IZ lub podmiot wdrażający instrument finansowy.

- b) prawidłowość przekazywania środków do podmiotów wdrażających fundusz szczegółowy,
 - c) sposób weryfikacji kwalifikowalności wydatków,
 - d) zapewnienie możliwości ponownego wykorzystania środków zwróconych, jeśli przewiduje to umowa o finansowaniu,
 - e) monitorowanie podmiotów wdrażających instrument finansowy w zakresie obowiązków dotyczących udzielania wsparcia ostatecznym odbiorcom,
 - f) prawidłowość realizacji obowiązków sprawozdawczych w zakresie działalności IF,
 - g) prawidłowość prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych,
 - h) prawidłowość archiwizacji dokumentacji i zachowanie ścieżki audytu.
- 6) Kontrole, o których mowa w pkt 2, ujmowane są w RPK PPS, gdzie dodatkowo, w sytuacji gdy kontrola ta jest prowadzona rzadziej niż raz w każdym roku obrachunkowym, IZ zawiera uzasadnienie zmniejszenia liczby tych kontroli.
- 7) Kontrola realizacji umowy o finansowaniu może podlegać zleceniu, o którym mowa w rozdziale 2 pkt 9.
- 8) Minimalny zakres weryfikacji wydatków w ramach IF obejmuje:
- a) zgodność projektów wybieranych do wsparcia z mającymi zastosowanie przepisami prawa unijnego i krajowego, z programem oraz z umową o finansowanie projektu,
 - b) kontrolę projektów przeprowadzoną na dokumentacji dostarczonej przez ostatecznego odbiorcę lub podmiot wdrażający IF, w celu sprawdzenia, czy produkty i usługi objęte wsparciem w ramach IF zostały dostarczone, a poniesione wydatki są zgodne z biznesplanem i umową zawartą z podmiotem wdrażającym IF.
- 9) Kontrola dokumentów, potwierdzająca zachowanie ścieżki audytu, prowadzona jest przed uwzględnieniem wydatków IF w rocznych zestawieniach i ma na celu sprawdzenie kompletności i zgodności z przepisami prawa i procedurami dokumentacji dotyczącej prawidłowości ponoszonych wydatków. Kontrola ta

prowadzona jest na poziomie każdego podmiotu zaangażowanego we wdrażanie IF w zakresie, w jakim jest on obowiązany do przechowywania dokumentów.

10) Kontrola w momencie zamknięcia PPS obejmuje co najmniej:

- a) weryfikację finansową wydatków kwalifikowalnych w zakresie ich zgodności z warunkami, o których mowa w art. 68 rozporządzenia ogólnego,
- b) weryfikację kompletności i zgodności z właściwymi przepisami i procedurami dokumentów, składających się na ścieżkę audytu.

11) W sytuacji powierzenia przez IZ wdrożenia IF Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu warunków ujętych w pkt 1 nie stosuje się.

12) IZ opracowuje szczegółowe procedury przeprowadzania kontroli instrumentów finansowych oraz sposobu postępowania w przypadku wykrycia nieprawidłowości, z wyjątkiem kontroli krzyżowej IF.

Rozdział 7. Kontrola na zakończenie realizacji projektu

- 1) Kontrola na zakończenie realizacji projektu obligatoryjnie przeprowadzana jest po złożeniu przez beneficjenta wniosku o płatność końcową, przed wypłaceniem środków na rzecz beneficjenta składającego ten wniosek albo przed potwierdzeniem prawidłowości wydatkowania środków przez beneficjenta w ramach projektu.
- 2) Kontrola na zakończenie realizacji projektu polega na potwierdzeniu na poziomie instytucji przeprowadzającej kontrolę, kompletności dokumentacji, w tym dokumentacji w wersji elektronicznej, dotyczącej wydatków ujętych we wnioskach o płatność beneficjenta, niezbędnej do zapewnienia właściwej ścieżki audytu. Kontrola ta nie jest ujmowana w RPK.
- 3) Przy dokumentowaniu wyników kontroli na zakończenie realizacji projektu, zgodnie z art. 24 ust. 10 ustawy wdrożeniowej, nie stosuje się art. 27 tej ustawy. Kontrola na zakończenie realizacji projektu jest prowadzona w aplikacji e-Kontrola i kończy się sporządzeniem notatki pokontrolnej.
- 4) W sytuacji gdy w terminie, o którym mowa w pkt 1, przeprowadza się kontrolę projektu w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego wówczas zastosowanie znajdują wymagania, o których mowa w podrozdziale 5.2.

Rozdział 8. Kontrola trwałości projektu

- 1) Kontroli trwałości podlega, co do zasady, projekt obejmujący inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne w rozumieniu Wytocznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027.
- 2) Kontrola trwałości jest prowadzona w okresie pięciu lat od daty dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta. Okres ten może być skrócony do trzech lat w zakresie utrzymania inwestycji lub miejsc pracy w projekcie beneficjenta, który jest mikro, małym lub średnim przedsiębiorcą.
- 3) Kontrola trwałości służy sprawdzeniu, czy w odniesieniu do współfinansowanych projektów nie zaszła jedna z okoliczności, o których mowa w art. 65 rozporządzenia ogólnego.
- 4) Korekty finansowe związane z naruszeniem zasady trwałości projektu, powinny być proporcjonalne do okresu, w którym nie spełniono wymogów trwałości projektu.
- 5) Kontrola trwałości może być prowadzona w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego na próbie. Kontrole te prowadzone są wówczas zgodnie z warunkami określonymi w podrozdziale 5.2, z zastrzeżeniem innego zakresu przedmiotowego, niż wynikający z podrozdziału 5.2 pkt 1.
- 6) Próba, o której mowa w pkt 5, wybierana jest w oparciu o analizę ryzyka ujętą w RPK. Stosownie do wyniku tej analizy, kontrola może być prowadzona w trybie zdalnym.
- 7) Kontrola trwałości może być rozszerzona o kontrolę innych elementów podlegających weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu, np.:
 - a) występowania podwójnego finansowania, zwłaszcza w kontekście możliwości zmiany kwalifikowalności podatku od towarów i usług,
 - b) generowania dochodu w projekcie,
 - c) zachowania celu projektu, definiowanego poprzez osiągnięcie i utrzymanie wskaźników rezultatu,
 - d) poprawności przechowywania dokumentów,
 - e) zachowania zasad informacji i promocji projektu,

f) zachowania zasad udzielenia pomocy publicznej.

Elementy podlegające weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu mogą być sprawdzane w trakcie kontroli odrębnych.

- 8) Kontrole trwałości projektu prowadzone są w aplikacji e-Kontrole.
- 9) Po zakończeniu okresu trwałości projektu, IZ (nie dotyczy Koordynatora Programów Interreg) zapewni prowadzenie kontroli mającej na celu weryfikację zgodności projektu z prawem unijnym i krajowym.

Rozdział 9. Roczne plany kontroli

- 1) RPK sporządza IZ dla całego PPS.
- 2) IP, IW oraz KK sporządzają RPK instytucji lub projektów, odnośnie których mają obowiązek prowadzenia kontroli w związku z realizacją zadań powierzonych im zgodnie z art. 9 ust. 1 lub ust. 2 ustawy wdrożeniowej albo powierzonych im na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. RPK IP lub KK akceptuje IZ. RPK IW akceptuje IP, o ile IZ nie zastrzeże tej kompetencji dla siebie. IZ może podjąć decyzję o odstąpieniu od opracowania odrębnych dokumentów przez poszczególne instytucje systemu realizacji. Akceptacja RPK tych instytucji przez IZ następuje wówczas poprzez przyjęcie dokumentu, o którym mowa w pkt 1.
- 3) RPK PPS oraz ich aktualizacje przekazywane są niezwłocznie przez IZ do wiadomości IK UP za pośrednictwem adresu mailowego: plany_kontroli@mfi.gov.pl oraz do wiadomości IA za pośrednictwem adresu mailowego: sekretariat.DAS@mf.gov.pl.
- 4) RPK PPS przygotowywany jest na okres roku obrachunkowego. IZ, uwzględniając zapisy wytycznych, określa szczegółowo jakie elementy powinny zawierać RPK IP, IW lub KK oraz warunki, zgodnie z którymi plany te są sporządzane, przekazywane, weryfikowane i zatwierdzane²⁵.

²⁵ Z zastrzeżeniem przypadku, gdy IZ podejmie decyzję o opracowaniu wyłącznie jednego RPK dla całego PPS – zgodnie z pkt 2 niniejszego rozdziału.

- 5) Minimalny zakres informacji oraz struktura RPK PPS zostały określone w załączniku nr 1 do wytycznych.
- 6) Kontrola zrealizowana w ramach RPK to kontrola, której data rozpoczęcia kontroli, mieści się w roku obrachunkowym, na który RPK został sporządzony.

Rozdział 10. Kontrole w trybie doraźnym

- 1) Właściwe instytucje mogą prowadzić kontrole w trybie doraźnym²⁶.
- 2) Kontrole w trybie doraźnym realizowane są w szczególności:
 - a) w odniesieniu do kontroli systemowych, gdy instytucja delegująca uprawnienia do IP lub IW lub innych podmiotów lub powierzająca zadania WS lub KK ma uzasadnione podejrzenie wystąpienia nieprawidłowości systemowych w PPS,
 - b) w odniesieniu do weryfikacji wydatków w rozumieniu rozdziału 5, gdy IZ lub instytucja podpisująca umowę z beneficjentem²⁷/KK/Koordinator Programów Interreg ma uzasadnione podejrzenie występowania nieprawidłowości w projekcie.
- 3) Przeprowadzenie doraźnej kontroli w miejscu realizacji projektu może być nakazane przez instytucję nadrzędną, przy czym IZ może zlecić na piśmie wykonanie kontroli doraźnej zarówno IP, jak i IW. Instytucja nakazująca przeprowadzenie kontroli doraźnej czyni to, dbając o zachowanie zasady bezstronności przez instytucję kontrolującą.
- 4) Narzędzie Arachne²⁸ może być wykorzystywane do analizy informacji, dostarczając przesłanek do wszczęcia kontroli w trybie doraźnym.

²⁶ Są to kontrole nie ujęte w planie kontroli lub w harmonogramie.

²⁷ Dotyczy też ostatecznego odbiorcy IF.

²⁸ Narzędzie punktowej oceny ryzyka umożliwiające eksplorację danych, opracowane przez Komisję Europejską, aby zidentyfikować – na podstawie określonego zestawu wskaźników ryzyka – projekty, beneficjentów, umowy i wykonawców, którzy mogą być podatni na ryzyko nadużycia finansowego, konfliktu interesów lub nieprawidłowości.

- 5) Kontrole w trybie doraźnym, o których mowa w pkt 2 lit. a, mogą być prowadzone przez IZ w każdej z instytucji systemu wdrażania PPS, za który IZ odpowiada. IP mogą prowadzić te kontrole w każdej IW, której powierzyły swoje zadania.
- 6) Kontrola w trybie doraźnym jest przeprowadzana z uwzględnieniem, w odpowiednim zakresie, warunków, o których mowa w wytycznych, w odniesieniu do kontroli systemowej albo weryfikacji wydatków. W przypadku kontroli w trybie doraźnym przekazanie zawiadomienia o kontroli nie jest obligatoryjne.
- 7) Kontrole projektów w trybie doraźnym prowadzone są w aplikacji e-Kontrole.
- 8) Kontrole w trybie doraźnym nie są ujmowane w RPK.

Rozdział 11. Środki zwalczania nadużyć finansowych

- 1) IZ ma obowiązek opracować dokument dotyczący zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach PPS²⁹.
- 2) Zakres minimalny dokumentu, o którym mowa w pkt 1, obejmuje:
 - a) wykrywanie i identyfikację nadużyć finansowych przez instytucje systemu wdrażania PPS,
 - b) procedury antykorupcyjne stosowane w instytucjach systemu wdrażania PPS, gwarantujące przejrzystość działań tych instytucji, w tym mechanizmy przeciwdziałania przypadkom konfliktu interesów zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczącymi unikania konfliktu interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego (Dz. Urz. UE C 121 z 09.04.2021, str. 1),

²⁹ Konflikt interesów w rozumieniu art. 61 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz. Urz. UE L 193 z 30.07.2018, str. 1).

- c) opis zasad postępowania z informacją o możliwych nadużyciach finansowych, pozyskaną ze źródeł zewnętrznych,
- d) mechanizmy stosowane w PPS w celu zapobiegania korupcji w zamówieniach,
- e) opis działań o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IZ/IP/IW/Beneficjent,
- f) opis warunków oraz stosowanych mechanizmów ograniczających ryzyka w sytuacji ubiegania się o dofinansowanie w instytucji przez jej pracowników, członków ich rodzin oraz podmioty powiązane z nimi osobowo lub kapitałowo.

Opracowując dokument, IZ powinna wziąć pod uwagę w sposób szczególny zapewnienie jego zgodności z właściwymi wytycznymi Komisji Europejskiej.

Załącznik nr 1 - Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli

1) RPK składa się z następujących części:

a) opis systemu kontroli PPS:

- i) struktura instytucjonalna,
- ii) obowiązujące dokumenty,
- iii) założenia dotyczące kontroli,

b) plan kontroli systemowych³⁰:

- i) informacje na temat doboru próby i czynników ryzyka, w tym ewentualne uzasadnienie obniżenia wielkości próby instytucji do kontroli, o czym mowa w rozdziale 4 pkt 5,
- ii) harmonogram kontroli systemowych, w tym ewentualnie informacja o stosowaniu trybu zdalnego zgodnie z rozdziałem 4 pkt 6,

c) warunki kontroli projektów:

- i) weryfikacje wniosków o płatność,
- ii) kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego³¹.

2) W sytuacji prowadzenia kontroli na próbie projektów lub na próbie dokumentów stosowna informacja dotycząca zastosowanej metodyki powinna być sporządzona zgodnie ze wzorem tabeli prezentującej główne założenia danej metodyki.

³⁰ Części tej nie sporządza się, gdy w ramach PPS nie prowadzi się kontroli systemowych.

³¹ W tym kontrole trwałości projektu.

Populacja (krótki opis)		
Dobór próby	[TAK/NIE]	
Minimalna wielkość próby (%)		
Metoda doboru próby:		Udział w próbie (%)
• na podstawie ryzyka	[TAK/NIE]	
• dobór losowy	[TAK/NIE]	
• ocena ekspercka	[TAK/NIE]	
• inny (jaki?)	[TAK + OPIS / NIE]	

- 3) RPK zawiera plan kontroli umów o dofinansowaniu, o których mowa w rozdziale 6 pkt 2.
- 4) RPK może zawierać harmonogram kontroli projektów.
- 5) RPK zawiera analizę ryzyk, o której mowa w rozdziale 2 pkt 6. Poziomą szczegółowość informacji w zakresie stosowanej analizy ryzyk określa IZ.
- 6) Szczegółowy zakres RPK opracowuje IZ.